

HÖGSKOLAN
DALARNA

Examensarbete 2 för ämneslärarexamen inriktning 7–9

Avancerad nivå

Att läsa eller icke läsa, det är frågan

Högstadiееlevers läsvanor och attityder till fiktionstexter

Författare: Jessica Fredriksson
Handledare: Bo G Jansson
Examinator: Patrik Larsson
Ämne/huvudområde: Svenska
Kurskod: SV3001
Poäng: 15 hp
Examinationsdatum: 2017.11.10

HÖGSKOLAN
DALARNA

Vid Högskolan Dalarna finns möjlighet att publicera examensarbetet i fulltext i DiVA. Publiceringen sker open access, vilket innebär att arbetet blir fritt tillgängligt att läsa och ladda ned på nätet. Därmed ökar spridningen och synligheten av examensarbetet.

Open access är på väg att bli norm för att sprida vetenskaplig information på nätet. Högskolan Dalarna rekommenderar såväl forskare som studenter att publicera sina arbeten open access.

Jag/vi medger publicering i fulltext (fritt tillgänglig på nätet, open access):

Ja

Nej

Högskolan Dalarna – SE-791 88 Falun – Tel 023-77 80 00

Sammanfattning

Syftet med den kvantitativa studien är att undersöka högstadieelevers läsvanor och attityder till fiktionstexter. Mot bakgrund av olika synsätt på svenskämnet, läroplanen, förståelsen av de svenska elevernas sjunkande läsförståelse, forskning om vilka fördelarna med fiktionsläsning är kontra vad som gör fiktionsläsning intressant samt tidigare forskning, har 31 elevers och åtta lärares enkätsvar sammanställts och granskats. Resultatet visar att i den undersökta elevgruppen är intresset för fiktionstexter och läsning av densamma tämligen lågt. Av elevernas enkätsvar kan man utläsa en marginell eller ingen skillnad mellan pojkars och flickors läsvanor och inställning till fiktionstexter. Däremot menade lärarna att flickor var mer positiva till fiktionstexter och även hade en högre läsförståelse. Vidare visar resultatet att fiktionsläsning hos högstadielever har minskat och intresset för fiktionstexter är lägre än tidigare. Den huvudsakliga anledningen till detta är den digitala revolutionen som gör att eleverna tillbringar mycket tid uppkopplade framför skärmar och väljer att titta på filmer och serier, istället för att till exempel läsa en bok.

Nyckelord: läs*, högstadie*, ungdom*, fiktion*, skönlitteratur

Innehåll

1 Inledning.....	1
2 Syfte och frågeställningar.....	2
3 Bakgrund	2
3.1 Skolämnet svenska	2
3.1.1 Olika ämnessyn	2
3.1.2 Fiktionsläsningens roll enligt Lgr11	3
3.2 Fiktionsläsning som en engagerande och meningsfull aktivitet.....	3
3.3 Sjunkande läsförståelse och det digitala samhället	5
4 Tidigare forskning	6
4.1 Läraren Litteraturen Eleven	6
4.2 Mellan Dante och Big Brother	7
4.3 En ogift mammas självmord i 1920-talets Frankrike: samspelet mellan tolkning och självreflektion.....	8
4.4 Begär eller uppror? Attityder till läsning inom tre gymnasiegrupper	9
4.5 Internetgenerationens syn på fiktionsläsning: samtal mellan unga vuxna i fokusgrupper.....	9
4.6 Endast avkoppling från uppkoppling? Svenska tonåringars attityder till fiktionslitteratur	10
4.7 Måste fiktionsläsning på högstadiet vara tråkig?	10
5 Metod	11
5.1 Val av metod	11
5.2 Urval.....	11
5.2 Genomförande	11
5.3 Reliabilitet	12
5.4 Validitet	12
5.5 Generalisering	13
5.6 Etiska överväganden	13
5.6.1 Etiska huvudkrav enligt vetenskapsrådet	13
6 Teoretisk ram.....	14
6.1 Det sociokulturella perspektivet.....	14
7 Resultat.....	15
7.1 Hur ser högstadieelevers intresse för fiktionstexter ut enligt lärarna och eleverna?.....	15
7.1.1 Verktyg, artefakter och 'kulturella redskap'	17
7.2 Anser lärare och elever att det skett några förändringar i fiktionsläsandet under 2000-talet?	17
7.2.1 Minskad motivation, minskat läsande	18
7.3 Vilka orsaker anger lärare och elever till de eventuella förändringarna?.....	18
7.3.1 Mediering, appropriering och den proximala utvecklingszonen.....	18

8 Diskussion	19
8.1 Metoddiskussion.....	19
8.2 Resultatdiskussion.....	19
8.2.1 Attityder till och läsning av fiktionstexter.....	19
8.2.2 Är läsning av fiktionstexter satt på undantag?	21
8.2.3 Men varför läser ni inte?	22
9 Slutsatser	23
Källförteckning.....	25

1 Inledning

Svenska ungdomars fiktionsläsning – eller bristen av densamma, har under de senaste tio åren gett upphov till åtskilliga röster i samhällsdebatten. Forskare, lärare, föräldrar och politiker tycker till om och tror sig veta hur det står till med ungdomarnas läsning och varför. Inte alltför sällan lägger man skulden på skolans svenskundervisning. Speciellt vid de tillfällen då resultaten från Pisas undersökningar redovisas och de svenska eleverna visar sig ligga under genomsnittet vad gäller läsförståelse och då de nationella provsvaren presenteras brukar debatten blossa upp:

- Svenska elevers läsning och läsförståelse är på dekis och något måste göras! Däremot har få röster uppmärksamats från eleverna själva gällande fiktionsläsningens vara eller icke vara.

De som kommer till tals i samhällsdebatten är alltför sällan dem som debatten gäller.

Elever i årskurs nio är en av de fyra grupperna som testas i svenskämnet under de nationella proven och därför är det intressant att ta reda på hur högstadieleverna själva ser på och känner inför läsning av fiktionstexter. I litteraturpedagogens Gunilla Molloy's avhandling *Läraren, litteraturen, eleven: en studie om läsning av skönlitteratur på högstadiet* (2002) följde hon under tre år fyra högstadieklasser. Av de elva elever hon observerade på individnivå var det endast två som betraktade sig som läsare och läste fiktionstexter på sin fritid, alltså cirka 20 % av eleverna.¹ År 2002 var varken surfplattor eller smartphones något som gemene man kände till och än mindre begagnade, först år 2010 utsåg Aftonbladet surfplattan till årets julklapp.² År 2016 hade däremot, enligt rapporten "Barns tillgång till och användning av internet" (2016), 100 % av alla 12–15 åringar egen mobil och 97 % av 11–12 åringarna använde på daglig basis internet.³ Dessa siffror visar hur otroligt snabbt den digitala revolutionen blivit en del av våra liv och att dagens högstadielever torde se internet och allt vad det erbjuder som en självklar del av sin tillvaro. Att denna förändrade tillvaro inte påverkar våra ungdomars fritidsprioriteringar vore enfaldigt att tro.

Att skönlitterära texter är en del av svenskundervisningen framgår tydligt i *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011* (2011). I arbetet med skönlitterära texter ska eleverna "ges förutsättningar att utveckla sitt språk, den egna identiteten och sin förståelse för omvärlden".⁴ Den svenska skolan är idag en smältdegel av olikheter både vad gäller språkbakgrund och etnicitet. Socioekonomiska förhållanden likväl som kunskapsnivåer kan markant skilja sig åt mellan olika elever i samma elevgrupp. För att man som läsare av fiktionstexter ska känna mening och engagemang med läsningen, menar flertalet litteratur- och receptionsforskare att läsaren på något plan upplever igenkänning i texten. Är det kanske här det brister i den svenska skolan, att eleverna inte upplever igenkänning i sin läsning och därmed tappar intresset för fiktionstexter med en minskad läsförståelse som följd? Eller är dagens högstadielever bara produkter av en förändrad tid, där digitala medier och internet är en självklar del av livet som konkurrerat ut fiktionsläsningen som fritidsintresse och tidsfördriv?

¹ Gunilla, Molloy, *Läraren, litteraturen, eleven: en studie om läsning av skönlitteratur på högstadiet*, Lärarhögsk., Stockholm, 2002

² Jessica, Balksjö, "Årets julklapp blir surfplattan" *Aftonbladet* den 10 november 2010

³ "Barns tillgång till och användning av internet" i *Svenskarna och internet* (SOI), Internetstiftelsen i Sverige, Stockholm, 2016

⁴ *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*, Skolverket, Stockholm, 2011 s.222

2 Syfte och frågeställningar

Syftet med undersökningen är att uppmärksamma högstadielärares läsvanor och deras attityder till fiktionstexter.

För att uppnå syftet används följande frågeställningar:

- Hur ser högstadielärares intresse för fiktionstexter ut enligt lärarna och eleverna?
- Anser lärare och elever att det skett några förändringar i fiktionsläsandet under 2000-talet?
- Vilka orsaker anger lärare och elever till de eventuella förändringarna?

3 Bakgrund

I följande avsnitt kommer de delar som ligger till grund för den empiriska studiens uppkomst att redogöras för. Det som avsnittet behandlar är: skolämnet svenska, en sjunkande läsförståelse, engagerande fiktionsläsning och den digitala revolutionens påverkan.

I undersökningen används begreppet *fiktionstexter*, med detta avses texter av skönlitterär karaktär oavsett om de läses i tryckt bokform eller digitalt, exempelvis på dator, smartphone eller läsplatta.

3.1 Skolämnet svenska

3.1.1 Olika ämnessyn

Skolämnet svenska är ett ämne som är föränderligt över tid och som i mångt och mycket följt det svenska samhällets utveckling. Den enskilda lärarens ämnessyn påverkar också hur ämnet utformas och tar sig uttryck i de svenska klassrummen. Litteraturpedagogen Lars-Göran Malmgren har i sin bok *Svenskundervisning i grundskolan* (1996) gestaltat tre konstruktioner och ämnesuppfattningar för svenskämnet på högstadiet utifrån olika läromedel.⁵ Den första konstruktionen kallar Malmgren *svenska som ett färdighetsämne*, där eleverna får öva och repetera de språkliga förmågorna i fristående moment, till dess eleverna nått de förväntade färdigheterna. Inom denna konstruktion ses svenskämnet huvudsakligen som ett språkämne, där eleverna ska ges möjlighet att utveckla förmågor som bidrar till språkliga fördelar för dem. Mindre hänsyn tas här vad gäller textens innehåll, handling och möjliga innebörd och läsning syftar i första hand till att utveckla läsförmågan.

I den andra konstruktionen, *svenska som litteraturhistoriskt bildningsämne* som Malmgren gestaltar är huvudsyftet med litteraturläsning att föra kulturarvet vidare. Här förekommer ofta en bokkanon i syfte att ge eleverna en gemensam kulturell referensram och bidra till elevernas personlighetsutveckling. Språkhistoria och grammatik ingår också i konstruktionen och ses som separata moment.

Malmgrens sista konstruktion, *svenska som ett erfarenhetspedagogiskt ämne*, är annorlunda än de tidigare konstruktionerna då denna har elevernas erfarenheter och förutsättningar som utgångspunkt. Inom konstruktionen låter man de olika språkmomenten samverka och elevernas intresse och undran inför omvärlden betraktas som en förutsättning för språk- och kunskapsutveckling. Man lägger stor vikt vid att innehållet ska intressera eleverna och ett av

⁵ Lars-Göran, Malmgren, *Svenskundervisning i grundskolan*, 2., [aktualiserade] uppl., Studentlitteratur, Lund, 1996

syftena är att utveckla den sociala och historiska förståelsen av essentiella mänskliga frågor hos eleverna. Det kommunikativa sammanhanget är viktigt inom konstruktionen och läsning av skönlitteratur betraktas som betydelsefullt. Skönlitterära texter gestaltar olika former av mänskliga upplevelser och konstruktionen kan därför med fördel kopplas mot andra skolämnen, då främst So-ämnena.

3.1.2 Fiktionsläsningens roll enligt Lgr11

I det inledande raderna till svenskämnet i läroplanen lyfter man språkets betydelse som det viktigaste medierade verktyget för mänsklig utveckling.

Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstår hur andra känner och tänker. Att ha ett rikt och varierat språk är betydelsefullt för att kunna förstå och verka i ett samhälle där kulturer, livsåskådningar, generationer och språk möts.⁶

När man sedan läser om svenskämnets syfte och centrala innehåll framgår det med pregnans att skönlitteratur eller fiktionstexter är en central del av svenskundervisningen. Eleverna ska möta skönlitteratur från olika delar av världen och från varierande tidsepoker och utveckla kunskaper kring dessa. Och tillsammans med andra typer av berättande ska skönlitteraturen i svenskundervisningen syfta till att eleverna ges möjlighet att utveckla sitt språk, den egna identiteten och sin omvärldsförståelse.⁷

Under centralt innehåll kan man under rubriken ”Berättande texter och sakprosatexter” för årskurs 7–9, se att skönlitteraturen är av stor betydelse för undervisningen. Av de sju punkter som redogör för det centrala innehållet under rubriken nämns skönlitteratur i fyra av dem.⁸

Sammanfattningsvis kan man konstatera att den ämnessyn som idag framställs i *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011* (2011) ligger närmast den konstruktion av svenskämnet som Malmgren kallar *svenska som ett erfarenhetspedagogiskt ämne*.

3.2 Fiktionsläsning som en engagerande och meningsfull aktivitet

I Louise M. Rosenblatts (1904–2005) bok *Literature as exploration*⁹ (1938) redogör Rosenblatt för hur hon ser på litteratur, litteraturläsning och den demokratifostran som hon menar är det övergripande målet med all undervisning. Rosenblatt var en amerikansk professor i litteraturvetenskap och hennes teorier och synsätt har under sex årtionden påverkat litteraturvetare och pedagoger världen över och är alltså aktuellt.

Det centrala i Rosenblatts filosofi då det gäller läsning av fiktionstexter som meningsskapande och engagerande aktivitet är att det måste ske en transaktion mellan texten och läsaren. Med transaktion menar Rosenblatt att ett samspel mellan texten och läsaren är en nödvändighet för att läsningen ska upplevas som meningsfull. För att en transaktion ska ske måste texten på något sätt kopplas med läsarens tidigare livserfarenhet och eller stämma överens med dennes intellektuella och emotionella erfarenheter eller så måste texten matcha läsarens läsförståelse, läsförmåga och språkerfarenhet.¹⁰ Då någon av dessa aspekter matchar mellan läsare och text, eller allra helst båda blir transaktionen, samspelet, mellan läsare och

⁶ *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*, Skolverket, Stockholm, 2011 s. 222

⁷ Ibid

⁸ Ibid s.226

⁹ Louise M., Rosenblatt, *Litteraturläsning som utforskning och upptäcktsresa*, Studentlitteratur, Lund, 2002

¹⁰ Ibid s.169–170

text möjlig. Om en transaktion inte uppstår uteblir den process som resulterar i en förändring eller utveckling hos läsaren.¹¹

Rosenblatt redogör även för skillnaderna mellan estetisk och efferent läsning. Den estetiska läsningen syftar till läsning där man som läsare är personligt engagerad och man med sina egna erfarenheter och förkunskaper bidrar till att ge texten mening och innehåll. Efferent läsning å andra är den läsning som brukar tillämpas när man till exempel läser faktatexter, man läser kliniskt, formellt och utan inlevelse. Syftet med efferent läsning är som regel att man söker specifik information i texten.¹² Vidare menar Rosenblatt att de två lästyperna inte på något sätt står i motsättning till varandra utan man bör snarare eftersträva att dessa två samverkar vid läsning av fiktionstexter.

Sammanfattningsvis kan sägas att det enligt Rosenblatt måste ske en koppling på något plan mellan eleven och texten, en transaktion måste komma till stånd samt att läsningen i någon grad vara av estetisk eller efferent karaktär för att läsningen ska uppfattas som meningsfull och engagerande.

Gunilla Molloy tar i boken *Att läsa skönlitteratur med tonåringar* (2003)¹³ upp många av Rosenblatts teorier och ställer sig bakom flera av hennes argument vad avser fördelarna med läsning av fiktionstexter och hur man skapar förutsättningar för meningsfull och engagerande läsning. Molloy tar även stöd hos andra litteratur- och receptionsforskare bland andra av Judith A. Langer, Lars-Göran Malmgren och Kathleen McCormicks.

Begreppen allmän och litterär repertoar har hon hämtat från Kathleen McCormick. Med allmän repertoar avses ”de perspektiv som finns i texten, inställningen till moraliska värderingar och socialt bruk”¹⁴ och med litterär repertoar menas ”(t)extens litterära repertoar är uppbyggd av de litterära konventioner som styr den och av formella strategier. De flesta berättelser har exempelvis en handling och ett persongalleri och skildras ur en viss synvinkel.”¹⁵ Även läsaren har en allmän och litterär repertoar och dessa måste i någon mån matchas eller stämma överens med textens repertoarer för att en matchning ska kunna ske mellan läsare och text.¹⁶

Lars-Göran Malmgren har myntat uttrycken subjektiv förankring och igenkänning och som kan förklaras med att läsaren på något plan kan identifiera textens konflikt eller konflikter och applicera den i sin egna värld eller omvärld. Då först sker en subjektiv förankring som i sin tur gör att läsaren upplever igenkänning i texten.¹⁷

Sammanfattningsvis kan sägas att Gunilla Molloy bifaller i samtliga resonemang då strängt taget samtliga resonemang mynnar ut i samma sak, läsaren och den skönlitterära texten måste på något eller flera plan matcha varandra för att läsningen ska upplevas som meningsfull och engagerande. Då Molloy menar att matchningen är en förutsättning för meningsfull och engagerande läsning lyfter hon vikten av de val av skönlitteratur lärare gör för sina elever. Hon varnar för det hon kallar rutinisering vid val av skönlitteratur i

¹¹ Louise M., Rosenblatt, *Litteraturläsning som utforskning och upptäcktsresa*, Studentlitteratur, Lund, 2002 s.5–6

¹² Ibid s.47

¹³ Gunilla, Molloy, *Att läsa skönlitteratur med tonåringar*, Studentlitteratur, Lund, 2003

¹⁴ Ibid s.52

¹⁵ Ibid s.54

¹⁶ Ibid s.56

¹⁷ Ibid s. 59

undervisningssammanhang, att läraren väljer skönlitteratur som man vet fungerat tidigare och därmed förutsätter att den fungerar i alla elevgrupper.¹⁸ Molloy menar att det är den tänkta läsaren som med sina språkliga förmågor och livserfarenheter ska ligga till grund för val av skönlitterär text, den didaktiska *vem frågan* blir därmed mer prioriterad enligt Molloy.

3.3 Sjunkande läsförståelse och det digitala samhället

Svenska elevers dalande läsförståelse har under många år varit omdebatterad och är så pass engagerande, att detta förhållande tenderat att bli ett trumfkort som politikerna spelar ut för att vinna väljarsympatier för egen del eller för att smutskasta andra.

Sedan år 2000 då svenska elevers läskunskaper började mätas i PISA-studien, har man kunnat följa kunskapsutvecklingen hos eleverna över tid. Resultaten visar en dystert utveckling för våra svenska elever. Allt sedan starten år 2000 har elevernas resultat sjunkit kontinuerligt och i jämförelse med andra länder har Sverige inom området läsförståelse tappat 15 placeringar mellan åren 2000 till 2012.¹⁹ Fördelningen av resultaten visar att de elever som tappade mest är de lågpresterande eleverna.²⁰ År 2015 vände emellertid resultaten marginellt uppåt och även denna gång visade resultatfördelningen att det är de lågpresterande elevernas resultat som till stor del ligger bakom resultatförbättringen.²¹ Trots 2015 års försiktiga resultatuppgång är det fortfarande långt kvar till de resultat svenska elever uppvisade år 2000.

Samtidigt höjs det röster både i forskarvärlden och i den allmänna samhällsdebatten att ungdomar inte läser mindre idag än tidigare, de läser bara annan text istället för som tidigare, skönlitterära böcker. Bloggar, Twitter, filmer och seriers textöversättningar, sms och dator- och tv-spel innehåller mängder av text som barn och ungdomar faktiskt läser. I Jenny Leonardz artikel ”Unga Läser mindre – i böcker”²² (2012) diskuteras detta.

Litteraturforskaren Magnus Persson ställer sig kritisk till de förtjänster som den skönlitterära läsningen tillskrivits genom tiderna och som inte andra medier skulle kunna tillgodose.

–De gamla romantiska idealen väcker många frågor om vad sådant som ”svensk värdegrund” eller ”kulturell identitet” är. Det är inte självklart att litteraturen bär på svaret [...]. Istället måste vi våga fråga oss vad litteraturen har som inte andra medier har för att kunna övertyga unga att läsa.

Magnus Persson pekar på tre möjliga värden: demokratisk kompetens, berättande fantasi och kreativ läsning. Det vill säga att litteraturen kan hjälpa oss att bli kritiska medborgare genom att den utmanar våra åsikter och värderingar, tränar oss i att pröva olika perspektiv och leva oss in i andras liv och tankar samt att läsning kan vara en kreativ och lustfylld sysselsättning.²³

I samma artikel kommer även Ulla Carlsson, institutionschef för medie- och kommunikationscentret NORDICOM vid Göteborgs universitet, till tals och hon menar att läsvanor alltid har varierat över tid bland olika grupper alltsedan den första

¹⁸ Gunilla, Molloy, *Att läsa skönlitteratur med tonåringar*, Studentlitteratur, Lund, 2003 s.35–36

¹⁹ Magnus, Henrekson, *Svenska skolresultat rasar: vad vet vi?.*, Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA), Stockholm, 2016 s.10-11

²⁰ Ibid s.13

²¹ *Pisa 2015: 15-åringars kunskaper i naturvetenskap, läsförståelse och matematik*. Skolverket, Stockholm, 2015 s.22

²² Jenny, Leonardz, ”Unga läser mindre – i böcker” *Svenska Dagbladet* den 9 juli 2012

²³ Ibid

litteraturutredningen gjordes i Sverige 1948. Vidare menar Carlsson att ”nya medier kräver ett mer kritiskt tänkande och där släpar Sverige efter”.²⁴

Christina Olin-Scheller drar liknande slutsatser i sin avhandling *Mellan Dante och Big Brother* (2007),²⁵ där hon använder begreppet *ett vidgat textbegrepp*. Med det menar hon att ’läsning’ och vad mycket av skönlitterär läsning syftar till ur ett utbildningsperspektiv, även bör innefatta att man arbetar med teater, film eller tv-serier i svenskundervisningen.²⁶

Vad är det som gör en människa till en läsande individ, hur etableras en läsarroll? Lena Kåreland menar i boken *Skönlitteratur för barn och unga Historik, genrer, termer, analyser* (2015)²⁷ att en läsarroll och läsvanor är något som etableras i tidig ålder. Både hemmen och skolan har ett stort ansvar i att för barn introducera läsning av fiktionstexter som något njutbart och meningsfullt. Kåreland gör gällande att högläsningen i hemmen har minskat och att det idag endast är 35 % av Sveriges föräldrar som läser högt för sina barn. Statliga medel har finansierat olika projekt i skolan vilka ska syfta till ökad läslust och därmed en ökad läsförståelse.²⁸ Kåreland pekar på ett antal olika faktorer som påverkat barn och ungdomars minskande läsande av skönlitteratur, däribland det förändrade samhälle där digitaliseringen förändrat både vuxna och barns liv och påverkat fritidsprioriteringar.²⁹

Vidare menar Kåreland i likhet med Olin-Scheller att det är dags att skolan tar ställning till vad ett vidgat läs- och textperspektiv är och hur man i skolan bör förhålla sig till detta. Skönlitteraturen och läsning av densamma har idag tappat sin status till fördel för de medier som digitaliseringen erbjuder både barn och vuxna.³⁰

4 Tidigare forskning

I detta avsnitt kommer två avhandlingar, fyra forskningsartiklar och ett examensarbete att kort redovisas. Dessa texter behandlar bland annat högstadielärares och ungdomars läsvanor och attityder till fiktionstexter.

4.1 Läraren Litteraturen Eleven

I avhandlingen *Läraren Litteraturen Eleven* (2002)³¹ har Gunilla Molloy följt fyra högstadielärover under tre år och genom observationer på gruppnivå samt intervjuer med elva av eleverna på individnivå. Syftet med undersökningen var i huvudsak att undersöka hur eleverna uppfattar lärarnas syfte med litteraturläsningen i skolan. Genom intervjuerna med eleverna och lärarna synliggjordes till viss del även elevernas inställning till fiktionstexter och läsning av desamma, samt elevernas läsvanor när det gäller fiktionstexter.

Av de elva elever som på individnivå ingick i Molloy's undersökning var det endast två som betraktade sig själva som läsare av fiktionstexter och som angav att de hade läsning av skönlitteratur som fritidsintresse. Fem av eleverna ställde sig neutrala till läsning men

²⁴Jenny, Leonardz, ”Unga läser mindre – i böcker” *Svenska Dagbladet* den 9 juli 2012

²⁵ Christina, Olin-Scheller, (2006). *Mellan Dante och Big Brother: en studie om gymnasieelevers textvärldar*. Diss. Karlstads universitet, 2007

²⁶ Ibid s.18

²⁷ Lena, Kåreland, *Skönlitteratur för barn och unga: historik, genrer, termer, analyser*, 1. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2015

²⁸ Ibid s.9–10

²⁹ Ibid

³⁰ Ibid s.8

³¹ Gunilla, Molloy, *Läraren, litteraturen, eleven: en studie om läsning av skönlitteratur på högstadiet*, Lärarhögsk., Stockholm, 2002

prioriterade bort läsning av skönlitteratur till förmån för andra intressen. De övriga fyra eleverna läste endast när det tvingades till det, det vill säga i skolan. Det Molloy noterar i sin undersökning är att de flesta av eleverna som betraktade sig själva som 'icke-läsare' av fiktionstexter vid ett eller flera tillfällen ändå kunde uppleva mening och engagemang i sin läsning.³² Detta inträffade då textens handling, karaktärer eller miljöer väckte igenkänning hos eleverna eller då textens språkliga nivå väl stämde överens med elevernas egna. De elever som uppgav att de aldrig läste eller bara ibland, hade överlag andra fritidsintressen som upptog en stor del av deras fritid såsom idrott, dataspel och TV.

Molloy synliggör i flera exempel att de elever som har en högre läsvana beträffande fiktionstexter och som läser vad som kan betraktas som 'svårare' litteratur, får ut mer av sin läsning i den bemärkelsen att läsningen syftar till att generera ny kunskap hos läsaren.³³ För att även de elever som inte ser sig själva som läsare eller enbart läser av tvång ska uppleva läsning av fiktionstexter som intressant, meningsfull och engagerande, menar Molloy att svenskläraren har en viktig roll. Några av de saker Molloy lyfter som betydande är att syftet med läsning av fiktionstexter i skolan tydligare måste synliggöras för eleverna. Det är i Molloy's avhandling få elever som betraktar sin läsning som något som är utvecklande på ett personligt plan, istället betraktar de flesta elever syftet med läsningen som något som oavkortat härrör språkutvecklingen.³⁴ Hon lyfter även att läraren måste hjälpa eleverna att applicera textens innehåll och eventuella konflikter i ett för eleverna relevant och bekant sammanhang, då elever utan läsvana och som besitter en lägre nivå av läsförståelse sällan själva kan göra sig sådana tankar under läsningen.³⁵

4.2 Mellan Dante och Big Brother

Christina Olin-Scheller har i sin avhandling *Mellan Dante och Big Brother* (2006)³⁶ följt fyra gymnasieklasser under tre år med syfte att undersöka elevernas inställning och attityder till fiktionstexter både i skolsammanhang och på fritiden, samt vad eleverna menar att de får ut av läsning av fiktionstexter. Olin-Scheller belyser även de olika fiktionsvärldar ungdomarna rör sig mellan vilka bland annat innefattas av skönlitterära böcker, tv-program och filmer. Undersökningen utfördes genom intervjuer, enkäter och observationer på både grupp och individnivå. Valet av klasserna som ingick i undersökningen valdes med ambitionen att ge undersökningen så stor bredd som möjligt vad gäller kön och samhällsklass.³⁷ De gymnasieklasser Olin-Scheller följde var: Elklassen, Naturvetarklassen, Omvårdnadsklassen och Samhällsvetarklassen.

Svenskläraren i elklassen säger att attityden hos eleverna gentemot skönlitteratur och läsning av densamma överlag måste betraktas som negativ och uppger att en del av eleverna är "usla på att läsa och skriva" och svårmotiverade.³⁸ Av de fyra elever från elklassen som Olin-Scheller följde på individnivå var samtliga pojkar och endast en av dessa läste fiktionstexter på sin fritid och gav uttryck för en positiv inställning mot läsning av fiktionstexter. De

³² Ibid s. 142–143, 163, 213, 270

³³ Ibid s.199

³⁴ Ibid s.147, 216

³⁵ Ibid s. 182

³⁶ Christina, Olin-Scheller, *Mellan Dante och Big Brother: en studie om gymnasieelevers textvärldar*, Estetisk-filosofiska fakulteten, Litteraturvetenskap, Karlstads universitet, Diss. Karlstad : Karlstads universitet, 2007, Karlstad, 2006

³⁷ Ibid s.38–39

³⁸ Christina, Olin-Scheller, *Mellan Dante och Big Brother: en studie om gymnasieelevers textvärldar*, Estetisk-filosofiska fakulteten, Litteraturvetenskap, Karlstads universitet, Diss. Karlstad : Karlstads universitet, 2007, Karlstad, 2006 s.49–50

slutsatser Olin-Scheller drar vad gäller vilken läsmetod eleverna tillämpar tycks det i företrädesvis vara efferent läsning som dominerar. Hon menar att då elevernas språkliga och litterära repertoarer inte stämmer överens med texternas, tenderar den efferenta läsningen att bli den gängse läsmetoden.³⁹ I de fåtal fall där elklassens elever läste texter där en matchning på något plan uppstod mellan text och läsare, tycktes läsningen bli mer estetisk och eleverna uttalade sig i dessa fall i mer positiva ordalag beträffande läsoplevelsen som sådan.

Utifrån elevernas svar på frågan; *Vad man får ut av att läsa?* kan man dra slutsatsen att den allmänna uppfattningen bland eleverna var att svenska betraktades som ett språkämne. Syftet med läsning av fiktionstexter i skolan var enligt eleverna att förbättra det egna språket.⁴⁰

I naturvetarklassen ställer sig en av de fyra intervjuade eleverna, en flicka, positiv till skönlitteratur och läsning av densamma. Emellertid är båda flickorna i klassen ambitiösa och vill nå höga betyg, de visar engagemang i texterna de läser både på ett känslomässigt plan likväl som de ifrågasätter texternas innehåll. De två pojkarna som intervjuas i klassen läser de skönlitterära texterna enbart för att de vill uppnå höga betyg. De gånger någon av pojkarna uppvisar engagemang eller talar positivt om någon av texterna är när de i någon grad upplevt igenkänning i innehållet. De gånger texternas och läsarens repertoarer inte matchat har pojkarna istället utarbetat strategier för att slippa läsa böckerna och ändå klara arbetsmomentet.⁴¹ Läraren i klassen upplever att eleverna betraktar svenskämnet som onödigt och att det är elevernas höga studiemotivation som gör att de trots allt presterar väl i ämnet.⁴²

I omvårdnadsklassen uppger samtliga av de intervjuade elever att de kan se ett djupare syfte med läsningen bortom språkkunskap trots att endast två av fyra, båda flickor, betraktade sig som läsare och läste på sin fritid. De gångerna 'icke-läsarna' upplevde läsningen som berikande på ett personligt plan var de gånger de läste texter som låg nära de egna intressena eller texter med förhållandevis enkelt språk.⁴³ De två elever som läste mycket på fritiden uppvisade enligt Olin-Scheller en högre nivå av läsförståelse och lät estetisk och efferent läsning samverka.

I samhällsvetarklassen framstår två av eleverna som läsare och som uppger att de på sin fritid läser. Tre av de fyra eleverna ser på svenskämnet som ett färdighetsämne vilket syftar till att utveckla de språkliga förmågorna. En av pojkarna i klassen menar dock att litteraturläsningen hade kunnat vara mer utvecklande och efterlyser arbetssätt som möjliggör att jobba med texterna på ett djupare plan.⁴⁴

4.3 En ogift mammas självmord i 1920-talets Frankrike: samspelet mellan tolkning och självreflektion

Maria Wennström Wohare har i sin uppsats "En ogift mammas självmord i 1920-talets Frankrike: samspelet mellan tolkning och självreflektion" (2015) låtit 52 gymnasieelever på tre olika gymnasieprogram och 20 studenter i litteraturvetenskap läsa en förhållandevis svår fiktionstext. Genom enkäter fick sedan eleverna besvara frågor som syftade till att belysa hur

³⁹ Christina, Olin-Scheller, *Mellan Dante och Big Brother: en studie om gymnasieelevers textvärldar*, Estetisk-filosofiska fakulteten, Litteraturvetenskap, Karlstads universitet, Diss. Karlstad : Karlstads universitet, 2007, Karlstad, 2006 s.53

⁴⁰ Ibid s.51

⁴¹ Ibid s.70

⁴² Ibid s.62

⁴³ Ibid s.76

⁴⁴ Ibid s.91–92

informanterna värderade den lästa texten som ”en källa till självinsikt och förståelse av andra människors erfarenheter”.⁴⁵ Wohare jämförde sedan informanternas svar utifrån förmodad läsvana, kön och ålder och noterade att de informanter som kunde förväntas ha en högre läsvana hade en mer positiv inställning till texten. Hon uppfattade även attitydskillnader mellan pojkar och flickor, samt att ålder spelade roll i hur man uppfattade texten. De som uppfattade texten som positiv och berikande vad i huvudsak de som läste litteraturvetenskap vilka överlag var kvinnor. De elever som gick yrkesförberedande program var pojkar (jämförelsevis yngre än gruppen av litteraturvetenskapsstudenterna), vilka generellt upplevde texten som svår att förstå och en låg grad av identifiering upplevdes.⁴⁶

4.4 Begär eller uppror? Attityder till läsning inom tre gymnasiegrupper

I sin andra artikel ”Begär eller uppror: Attityder till läsning inom tre gymnasiegrupper” (2015) har Wennström Wohare⁴⁷ genom enkäter låtit 88 gymnasieelever från olika program besvara frågor gällande en novell de fått läsa. Syftet med undersökningen var att undersöka elevernas attityder till läsning och skönlitteratur. Ur samtliga elevgrupper fanns det informanter som ”uppfattat novellen som relativt svår eller mycket obegriplig”⁴⁸ och läsförståelsen varierade en del mellan de olika grupperna. Det Wennström Wohare lyfter som värt att notera var att de stora skillnaderna mellan elevgrupperna låg i attityderna gentemot läsning av skönlitteratur. Wennström Wohare uttrycker att tidigare forskning har påvisat att läsning av skönlitterära texter är främjande för personlighetsutvecklingen och samhällsorienteringen hos läsaren. Hennes resultat visar på motsatsen, pojkar på de yrkesinriktade gymnasieprogrammen identifierade sig själva som icke-läsare och uppvisade ett kraftigt motstånd mot skönlitteratur och läsning. Detta ställningstagande blev i viss mån något identifierade och styrkte dessa pojkar.⁴⁹

4.5 Internetgenerationens syn på fiktionsläsning: samtal mellan unga vuxna i fokusgrupper

Som underlag i undersökningen ”Internetgenerationens syn på fiktionsläsning: samtal mellan unga vuxna i fokusgrupper” (2015) har Skans Kersti Nilsson i fokusgrupper samtalat med elever från högskoleförberedande gymnasieprogram, yrkesförberedande högskoleprogram och elever från folkhögskola.⁵⁰ Syftet med undersökningen har varit att utröna hur eleverna ser på huruvida fiktionsläsning påverkar omvärldsförståelsen och den egna personlighetsutvecklingen. Undersökningen visar på stora skillnader mellan elevgrupperna och hur man ser på läsning av fiktionstexter och fördelarna med detta. Eleverna i de högskoleförberedande gymnasieprogrammen framhäver till exempel; identifikation, perspektivbyten och emotionell inlevelse som betecknande för vad fiktionsläsningen leder till och befrämjar. Hos folkskoleeleverna såg man å andra sidan fiktionsläsning som något

⁴⁵ Maria, Wennström Wohare, ”En ogift mammas självmord i 1920-talets Frankrike: Samspelet mellan tolkning och självreflektion” (2015) i Torsten Pettersson (red.) *Litteraturen på undantag?: unga vuxnas fiktionsläsning i dagens Sverige*. Makadam, Göteborg, 2015 s.122

⁴⁶ Ibid s.151

⁴⁷ Maria, Wennström Wohare, ”Begär eller uppror? Attityder till läsning inom tre gymnasiegrupper” i Torsten Pettersson (red.) *Litteraturen på undantag?: unga vuxnas fiktionsläsning i dagens Sverige*. Makadam, Göteborg, 2015

⁴⁸ Ibid s.242

⁴⁹ Ibid

⁵⁰ Kersti, Skans Nilsson, ”Internetgenerationens syn på fiktionsläsning Samtal mellan unga vuxna i fokusgrupper” i Torsten Pettersson (red.) *Litteraturen på undantag?: unga vuxnas fiktionsläsning i dagens Sverige*. Makadam, Göteborg, 2015 s.245–261

bejakande och befriande, medan eleverna i de yrkesförberedande klasserna generellt såg läsning av fiktionstexter synonymt med tvång.⁵¹

4.6 Endast avkoppling från uppkoppling? Svenska tonåringars attityder till fiktionslitteratur

I sin undersökning ”Endast avkoppling från uppkoppling: svenska tonåringars attityder till fiktionslitteratur” (2015) har Olle Nordberg jämfört två elevgrupper med 18-åringar, som med 12 års mellanrum, år 2000 och år 2012, gjort samma nationella prov i svenska.⁵² Syftet med undersökningen var att söka utröna om elevernas läsförståelse förändrats över tid. I sin jämförelse använde han sig av Judith A Langers modell ur vilken man kan utläsa läsarens förmåga att skapa föreställningsvärldar – skönlitterär kompetens. Modellen består av fem olika faser:

1. Att vara utanför och kliva in i en föreställningsvärld
2. Att vara i och röra sig genom en föreställningsvärld
3. Att stiga ut och tänka över det man vet
4. Att stiga ur och objektifiera upplevelse
5. Att lämna en föreställningsvärld och ta sig bortom den⁵³

Nordbergs resultat visar att elevgruppen år 2000 nådde i högre utsträckning de högre nivåerna av skönlitterär kompetens i jämförelse med elevgruppen 2012. Hos 2000-gruppen svarade 50% av eleverna mot de högre nivåerna och motsvarande siffra i 2012-gruppen var 12%.⁵⁴ Trots detta var båda elevgrupperna överlag positivt inställda gentemot fiktionsläsning och beskrev läsning av fiktionstexter som positiv och utvecklande och i båda grupperna uppger majoriteten av eleverna att de känner ett starkt engagemang när de läser.

4.7 Måste fiktionsläsning på högstadiet vara tråkig?

I mitt första examensarbete *Måste fiktionsläsning på högstadiet vara tråkig: Högstadielevs attityder till fiktionsläsning i skolan* (2017), som gjordes under vårterminen 2017 gjorde jag en systematisk litteraturstudie där syftet bland annat var att undersöka högstadielevs attityder och inställning till fiktionstexter och läsning av desamma.⁵⁵ De slutsatser som med försiktighet kunde dras gällande högstadielevs attityder gentemot läsning och skönlitteratur, visade att elever och ungdomars tidigare läsvanor var avgörande för vilken eller vilka attityder läsaren uppvisade. De ungdomar som tycktes ha en högre läsvana hade generellt sätt en i högre grad positiv inställning mot fiktionstexter och läsning av desamma än de ungdomar som föreföll vara oerfarna läsare.⁵⁶ Vidare kunde förstås att pojkar överlag upplevde läsning av fiktionstexter som mindre positivt än flickor och uppvisade även en mer negativ inställning till fiktionstexter i allmänhet.

⁵¹ Kersti, Skans Nilsson, ”Internetgenerationens syn på fiktionsläsning Samtal mellan unga vuxna i fokusgrupper” i Torsten Pettersson (red.) *Litteraturen på undantag?: unga vuxnas fiktionsläsning i dagens Sverige*. Makadam, Göteborg, 2015 s.252

⁵² Olle, Nordberg, ”Endast avkoppling från uppkoppling? Svenska tonåringars attityder till fiktionslitteratur” i Torsten Pettersson *Litteraturen på undantag?: ungas vuxnas fiktionsläsning i dagens Sverige*, Makadam, Göteborg, 2015, s. 181-207

⁵³ Ibid s.189

⁵⁴ Ibid s.198–199

⁵⁵ Jessica, Fredriksson, (2017). *Måste fiktionsläsning på högstadiet vara tråkig? Högstadielevs attityder till fiktionsläsning i skolan*. Falun: Högskolan Dalarna. Examensarbete 1

⁵⁶ Jessica, Fredriksson, (2017). *Måste fiktionsläsning på högstadiet vara tråkig? Högstadielevs attityder till fiktionsläsning i skolan*. Falun: Högskolan Dalarna. Examensarbete 1 s.19

5 Metod

I detta avsnitt kommer undersökningens val av metod och material att redogöras för. Hur urval av informanter och hur genomförandet gått till kommer också att i korthet beskrivas, samt metodens fördelar och eventuella nackdelar.

5.1 Val av metod

Det övergripande syftet med studien är att undersökningen är att uppmärksamma högstadieelevers läsvanor och deras attityder till fiktionstexter. För att få en så bred bild som möjligt gällande högstadieelevernas läsvanor och attityder beslutades att både elever och lärares åsikter var av vikt att inkludera i studien. Enligt Trosts *Enkätboken* (2012) lämpar sig kvantitativa metoder väl när man vill mäta attityder.⁵⁷ Således valdes en kvantitativ metod i form av strukturerade enkäter.⁵⁸ Elevernas enkäter bestod av 21 frågor med mellan två till fem olika svarsalternativ där den språkliga nivån anpassats efter elevernas ålder.⁵⁹ Lärarnas enkäter bestod av 15 frågor med mellan två till fem svarsalternativ.

Fördelen med en kvantitativ metod där man använder sig av enkäter, är att man förhållandevis lätt kan nå ut till många individer. Enkäter kan även vara lättare att besvara då de kan upplevas som mer opersonliga än till exempel intervjuer.⁶⁰ Det som dock bör lyftas som en nackdel med den valda metoden, är att man sällan genom enkäter har möjlighet att på ett djupare plan skapa en förståelse kring det resultat enkätsvaren visar.⁶¹

5.2 Urval

På orten i vilken undersökningen skulle genomföras finns en kommunal högstadieskola med cirka 500 elever och en friskola med cirka 20 elever. Valet föll på den kommunala skolan då ambitionen var att använda sig av tio elever från varje årskurs varav var hälften flickor och hälften var pojkar från respektive årskurs. Urvalet var således strategiskt i någon mening då kön och årskurs valdes ut som variabler.⁶² Slumpmässigt valdes klasserna 7a, 8b och 9c och samtliga elever som ville delta och vars föräldrar som godkänt sina barns medverkan besvarade enkäterna. Av de elever vars föräldrar godkänt deras deltagande och eleven själv ville delta i undersökningen bestod urvalet slutligen av totalt 31 elever. 17 flickor besvarade enkäterna fördelat på åtta flickor från årskurs sju, fyra flickor från årskurs åtta och fem flickor från årskurs nio. 14 pojkar besvarade enkäten fördelat på fyra pojkar från årskurs sju, två pojkar från årskurs åtta och slutligen åtta pojkar från årskurs nio.

Samtliga nio svensklärare på skolan tillfrågades om deltagande i undersökningen och åtta av dessa valde att delta.

5.2 Genomförande

Kontakt togs med de aktuella klassernas svensklärare och dessa informerades om undersökningens syfte och planerade genomförande. Alla tre lärarna hjälpte till med att via skolans lärplattform informera respektives klass elever och föräldrar, där man kort beskrev vem jag var och i vilket syfte jag ville göra undersökningen. Lärarna talade även om att ett informationsbrev kommer att skickas hem med eleverna och om föräldrarna godkände att

⁵⁷ Jan, Trost, *Enkätboken*, 4., uppdaterade och utök. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2012 s.23

⁵⁸ Ibid s.59

⁵⁹ Ibid s.81

⁶⁰ Susanne, Björkdahl Ordell & Jörgen, Dimenäs, *Lära till lärare: att utveckla läraryrket - vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*, 1. uppl., Liber, Stockholm, 2007 s.85

⁶¹ Ibid s.196

⁶² Jan, Trost, *Enkätboken*, 4., uppdaterade och utök. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2012 s.33

deras barn deltog så skulle de underteckna brevet och skicka tillbaka det med eleverna till skolan. I informationsbrevet som föräldrarna undertecknade förklarades **undersökningens** syfte mer explicit och det klargjordes också att elevernas medverkan var helt frivillig och anonym. I brevet framgick det även hur lång tid undersökningen förväntades ta och att den skulle utföras på lektionstid.

Innan undersökningen ägde rum testades frågorna på tre högstadieelever som inte skulle delta i undersökningen, detta för att kontrollera att frågorna fungerade för den aktuella målgruppen.⁶³ Då undersökningen ägde rum fanns läraren och även jag på plats i klassrummet för att besvara eventuella frågor och för att samla upp enkäterna.⁶⁴ I samtliga tre klasser gjordes undersökningen efter elevernas lunch mitt på dagen och genomfördes vid lektionens början. Att undersökningarna genomfördes vid ungefär samma tidpunkt och i början av lektionen var ett medvetet val, då en så hög grad av standardisering eftersträvades.⁶⁵

Till lärarna som deltog i undersökningen utformades ett för dem anpassat informationsbrev som överlämnades samtidigt som enkäterna. Lärarna fick några dagar på sig att fylla i enkäterna som sedan samlades in.

5.3 Reliabilitet

För att undersökningens reliabilitet, det vill säga tillförlitlighet, ska vara så hög som möjligt har hänsyn tagits till de fyra komponenter som Trots redogör för som tillsammans bidrar till en undersöknings reliabilitet.⁶⁶ *Kongruens* är den första av de fyra delarna Trots tar upp. Med det avses att man förvisar sig om att frågorna hör ihop och är precisa och att de ord man använder i frågorna inte står i motsättning till varandra. Under formuleringen av enkätfrågorna har stor hänsyn tagits vid detta. Den andra aspekten Trots tar upp är *precision*, innan enkäterna delades ut till elevgrupperna testades frågorna på tre ungdomar ur den aktuella målgruppen för att pröva frågornas giltighet och huruvida frågorna var enkla att besvara utifrån de svarsalternativ som fanns. *Objektivitet* är den tredje aspekten vilken hänsyftar till likvärdighet vid avkodning och sammanställning av resultatet, och i detta fall är det en och samma person som sammanställer resultaten och därmed torde likvärdigheten vara hög. *Konstans* är den sista aspekten och med konstans menas att de svar man får kring det fenomen man mäter kan ses som giltigt under en längre tid.

I undersökningen har stor hänsyn tagits till samtliga fyra aspekter och därmed kan undersökningens reliabilitet betraktas som god.

5.4 Validitet

Man bör eftersträva en hög grad av validitet när man gör en undersökning, det vill säga att man verkligen undersöker det man har för avsikt att undersöka.⁶⁷

Då undersökningen syftar till att undersöka högstadieelevers inställning och attityder till fiktionstexter och läsning av dessa, samt elevernas läsvanor har frågorna ett antal färdiga svarsalternativ. Enkätfrågorna är formulerade så att eleverna svarar utifrån dem själva, deras erfarenheter och deras egna attityder är det som kan tänkas ligga till grund för svaren. Detta

⁶³ Susanne, Björkdahl Ordell & Jörgen, Dimenäs, *Lära till lärare: att utveckla läraryrket - vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*, 1. uppl., Liber, Stockholm, 2007 s.91

⁶⁴ Ibid s.89

⁶⁵ Ibid s.57

⁶⁶ Jan, Trost, *Enkätboken*, 4., uppdaterade och utök. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2012 s.62

⁶⁷ Jan, Trost, *Enkätboken*, 4., uppdaterade och utök. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2012 s.63

gäller i huvudsak även för de enkätfrågor som lärarna besvarade med undantag på en fråga, där läraren fick formulera sig fritt.

5.5 Generalisering

Undersökningen utfördes på en skola i ett mellanstort samhälle i Norrland där förhållandevis få av eleverna har ett annat modersmål än svenska. Skolan är en 1-till-1 skola vilket betyder att alla elever har en egen dator som används i skolan men som också får användas privat under fritiden. Att skolan har förhållandevis få elever med annat modersmål än svenska och samtliga elever har tillgång till dator är två av faktorerna som gör att undersökningens resultat inte kan ses som generellt gällande för högstadieelever i Sverige. Samtidigt måste antalet informanter betraktas som lågt vilket är ytterligare en faktor som bidrar till att undersökningens resultat inte kan betraktas som generellt gällande. Däremot kan undersökningen ge en fingervisning om hur högstadieelever ser på och känner inför läsning av fiktionstexter, man kan i detta fall tala om en tendens.

5.6 Etiska överväganden

Då vetenskapliga undersökningar av empirisk karaktär genomförs finns det etiska principer man behöver ta hänsyn till och således sträva att följa. I *Lära till lärare* (2007) kan man läsa att den grundläggande premissen för forskning som bedrivs är att: "Forskningen ska vara relevant och beröra områden av betydelse för samhällets utveckling".⁶⁸ Denna undersökning kan, trots att den inte kan ses som generaliserande för samtliga av Sveriges högstadieelever, ses som relevant då den belyser ett viktigt område, högstadieelevers egna syn på sin läsning av och attityd gentemot fiktionstexter. Svenskundervisning på högstadiet syftar bland annat till att eleverna genom läsning av skönlitterära texter "ges förutsättningar att utveckla sitt språk, den egna identiteten och sin förståelse för omvärlden".⁶⁹ Då denna formulering återfinns i skolans styrdokument och är vägledande för den grundskola som svenska barn enligt skolplikten måste genomgå, är det av vikt att undersöka hur eleverna själva ser på och känner inför läsning och fiktionstexter. Då informanterna i undersökningen bestod av minderåriga var det också nödvändigt att föräldrarna undertecknade ett godkännande av sina barns deltagande i undersökningen, vilket ombesörjdes med hjälp av lärarna i de aktuella klasserna.

5.6.1 Etiska huvudkrav enligt vetenskapsrådet

Då undersökningens resultat bygger på enkätfrågor med förbestämda svarsalternativ, så när som på ett par frågor i lärarnas enkäter, delades ett informationsbrev ut eleverna i de utvalda klasserna och till samtliga lärare på skolan. I informationsbrevet till eleverna formulerades undersökningens syfte och att deltagandet i undersökningen var frivillig och att man när som helst kunde säga till om man inte ville delta. Genom att elevernas föräldrar undertecknade informationsbrevet godkände de sina barns medverkan i undersökningen vilket även det framgick i elevernas informationsbrev. Därmed kan vetenskapsrådets två första huvudkrav *informationskravet* och *samtyckeskravet* ses som uppfyllda.⁷⁰

De elever vilkas föräldrar godkände sitt barns deltagande, och som valde att delta i undersökningen fick i enkäterna endast uppge kön och årskurs. Att årskurs valdes som en variabel var endast för att kunna redogöra för hur fördelningen av eleverna såg ut årskursvis.

⁶⁸ Susanne, Björkdahl Ordell & Jörgen, Dimenäs, *Lära till lärare: att utveckla läraryrket - vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*, 1. uppl., Liber, Stockholm, 2007 s.26

⁶⁹ *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*, Skolverket, Stockholm, 2011 s. 222

⁷⁰ *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*, Vetenskapsrådet, Stockholm, 2002 s.7-11

När enkätsvaren sedan sammanställdes utelämnades den frågan, då det i sammanhanget ej är relevant huruvida fördelningen av svaren såg årskurserna emellan. I och med detta förfarande torde *konfidentialitetskravet* kunna ses som uppfyllt då det enda som säger något om informanternas identitet är vilket kön de har och således kan enkätsvaren betraktas som anonymiserade.⁷¹

Angående det sista kravet *nyttjandekravet* kan sägas att då undersökningen inte redogör för enskilda individers utsagor eller åsikter, samt det att enkäterna endast kommer att användas för denna specifika undersökning kan rimligen även detta krav ses som infriat.⁷²

6 Teoretisk ram

I detta avsnitt kommer det sociokulturella perspektivet kort att redogöras för. De begrepp som för undersökningen kan ses som betydelsefulla kommer dock att i viss mån utvecklas.

6.1 Det sociokulturella perspektivet

Allt sedan 1990-talet har det sociokulturella perspektivet varit det perspektiv som dominerat och anammats i synen på det svenska utbildningsystemet. Det sociokulturella perspektivet tar avstamp i Vygotskijs teorier gällande utveckling, lärande och språk⁷³ och i Sverige är det kanske främst Roger Säljö som formulerat hur perspektivet tar sig uttryck i undervisning, och hur och vad som påverkar vårt lärande.

En av grundtankarna inom det sociokulturella perspektivet är att kunskap föds ur det sociala samspel eller sammanhang människan ständigt befinner sig i.⁷⁴ Begreppet mediering är centralt inom perspektivet, med vilken avses att människan med hjälp av redskap verkar och handlar i sin omgivning. Mediering sker med hjälp av olika redskap – artefakter, vilka kan vara både språkliga och materiella. I dagens samhälle där det materiella och språkliga i en allt högre grad samverkar talar man istället ofta om 'kulturella' redskap. Genom kunskap utvecklas nya artefakter som i sin tur ger människan möjlighet till nya uttryckssätt och nya sammanhang att interagera i.⁷⁵ Sammanfattningsvis menar Säljö att lärande sker på genom tre olika företeelser som samverkar.

1. Utveckling och användning av intellektuella (eller psykologiska/språkliga) redskap
2. Utveckling och användning av fysiska redskap (eller verktyg)
3. Kommunikation och de olika sätt på vilket människor utvecklats former för samarbete i olika kollektiva verksamheter.⁷⁶

Appropriering är ytterligare ett begrepp inom det sociokulturella perspektivet som är av intresse för undersökningen. Med appropriering menas att man lär känna och förstå kulturella artefakter och vidare hur de medieras - används, för att utveckla ny kunskap.⁷⁷ Appropriering sker genom hela livet och börjar redan i spädbarnsåldern i och med den primära

⁷¹ *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*, Vetenskapsrådet, Stockholm, 2002 s.12–13

⁷² *Ibid* s.14

⁷³ Roger, Säljö "Den lärande människan: teoretiska traditioner" i Lundgren, Ulf P., Säljö, Roger & Liberg, Caroline (red.), *Lärande, skola, bildning: [grundbok för lärare]*, 3., [rev. och uppdaterade] utg., Natur & kultur, Stockholm, 2014 s.297–309

⁷⁴ Roger, Säljö, *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*, Prisma, Stockholm, 2000 s.13

⁷⁵ *Ibid* s.184–185

⁷⁶ Roger, Säljö, *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*, Prisma, Stockholm, s.22–23

⁷⁷ *Ibid* s. 119

socialisationen, vilken är mycket viktig. Här läggs grunden för barnets språk, förståelse för det sociala samspelet och utvecklandet av den egna identiteten.⁷⁸

Vygotskij menade att man genom hela livet befinner sig i olika utvecklingszoner i vilka människan är mottaglig för handledning eller 'stöd' och därigenom kan utveckla ny kunskap. Från början är det till exempel föräldrar eller syskon som hjälper och vägleder det lilla barnet. Sedan kommer pedagoger och kamrater in för att 'stötta' barnet vidare i sin utveckling. Även i arbetslivet är människan i någon mån i behov av 'stöttning' för att tillgodogöra sig nödvändig kunskap.⁷⁹ Olga Dysthe poängterar i sin bok *Dialog, samspel och lärande* (2003) att man inom det sociokulturella perspektivet ser motivationen och viljan att lära som en förutsättning för att tillgodogöra sig kunskap. Elever måste se det meningsfulla i de uppgifter de ställs inför, då samhället, kamratgruppen eller läraren uppmuntrar eleverna ökar förutsättningarna för att eleven ska lyckas.⁸⁰

7 Resultat

I detta avsnitt kommer enkätsvaren att redovisas. Innehållet kommer att struktureras utifrån undersökningens tre frågeställningar:

- Hur ser högstadiееlevens intresse för fiktionstexter ut enligt lärarna och eleverna?
- Anser lärare och elever att det skett några förändringar i fiktionsläsandet under 2000-talet?
- Vilka orsaker anger lärare och elever till de eventuella förändringarna?

Sammanställningar av samtliga enkätfrågors resultat, riktade till både elever och lärare, finns bifogade som bilagor. Elevenkäterna finns bifogade som bilagor 1(1) -1(3) och lärarenkäterna finns bifogade som bilaga 2(1) -2(2). Sammanställningarna redogör även för hur svarsfördelningen mellan pojkar och flickor ser ut. Det bör även noteras att både elever och lärare fick ange flera svarsalternativ där de ansåg det vara nödvändigt.

7.1 Hur ser högstadiееlevens intresse för fiktionstexter ut enligt lärarna och eleverna?

Utifrån elevernas enkätsvar kan man fastslå att elevernas intresse för fiktionstexter generellt måste betraktas som tämligen litet. Av de 31 elevinformanterna är det sex som svarar att de tycker om att läsa böcker, 13 uppger att de inte tycker om att läsa böcker medan 13 av eleverna menar att de ibland gillar att läsa böcker. Endast tre elever uppger att de läser böcker på fritiden. Fördelningen mellan de olika alternativen var i bådanedanstående frågor jämnt mellan flickor och pojkar.

Nästan hälften av eleverna förknippade fiktionsläsning med tvång. Nio elever kunde dock se nyttan med läsning av fiktionstexter och elva elever upp gav att de gillade att läsa (se tabell nedan).

⁷⁸ Roger, Säljö "Den lärande människan: teoretiska traditioner" i Lundgren, Ulf P., Säljö, Roger & Liberg, Caroline (red.), *Lärande, skola, bildning: [grundbok för lärare]*, 3., [rev. och uppdaterade] utg., Natur & kultur, Stockholm, 2014 s.297–309

⁷⁹ Roger, Säljö, *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*, Prisma, Stockholm, 2000 s.119–125

⁸⁰ Olga, Dysthe, (red.), *Dialog, samspel och lärande*, Studentlitteratur, Lund, 2003 s.38–39

Varför läser du en bok?

	Jag gillar att läsa	Jag måste	Det är bra för mig
Pojkar	6	8	2
Flickor	5	7	7
Totalt	11	15	9

På vad som var det viktigaste när man läser en bok svarar endast två elever att boken ska vara lättläst, 24 elever menar att boken måste ha en bra handling och nio elever anger att de vill uppleva igenkänning i boken. Vidare så anser sig åtta elever ha förmågan att leva sig in i böckers handling och bli känslomässigt berörd och tio elever svarar att de inte blir känslomässigt berörda vid läsning av fiktionstexter. 13 av eleverna uppger att de ibland kan leva sig in i handlingen. På frågan om hur många kapitelböcker eleverna själva har läst på fritiden uppger 13 av eleverna att de har läst mellan 1–3 kapitelböcker, där fördelningen mellan flickor och pojkar var jämn. Sex av eleverna uppger att de läst fler än 15 kapitelböcker på sin fritid och även har var fördelningen mellan flickor och pojkar jämn.

Majoriteten av lärarna uppfattar elevernas inställning och attityd till den läsning av fiktionstexter som sker i skolan som neutral, endast en lärare uppfattar elevernas inställning och attityd som positiv och två lärare har angett att de uppfattar elevernas inställning och attityd som negativ. 20 av eleverna var neutrala, sju av eleverna ställde sig negativa i frågan om att läsa fiktionstexter i skola och fyra elever angav en positiv inställning. Av de elever som ställde sig negativa var två pojkar och fem var flickor, i övrigt var fördelningen mellan flickor och pojkar jämn i frågan som gällde fiktionsläsning i skolan.

Angående syftet med varför man läser skönlitterära texter i skolan svarar en övervägande del av eleverna att de tror att läsningen syftar till språkutvecklingen, endast sju av eleverna tror att läsningen syftar till en ökad omvärldsförståelse (se tabellen nedan).

Varför läser ni böcker i skolan tror du?

	Bli bättre på svenska	Bli en duktig läsare	Förstå min omvärld bättre
Pojkar	8	8	2
Flickor	6	8	5
Totalt	14	16	7

Sju av åtta lärare uppger å andra sidan att syftet med läsning av fiktionstexterna i skolan alltid är uttalad (se tabellen nedan).

Får eleverna veta i vilket syfte en skönlitterär bok ska läsas i skolan, är det uttalat?

Ja	Ibland	Nej
7	1	

På frågorna som rör elevernas fritidsintressen var sportaktiviteter och att umgås med kompisar det som flest elever ägnade sig åt på sin fritid. Bara tre elever uppgav att de läste böcker på sin fritid (se tabellen nedan).

Vad gör du på fritiden?

	Umgås med kompisar	Sportaktiviteter	Läser böcker	Kollar film/serier	Spelar data-/tv-spel
Pojkar	7	10	2	6	7
Flickor	12	8	1	10	0
Totalt	19	18	3	16	7

26 av eleverna uppger att de ser på serier eller film några gånger i veckan eller varje dag. Då eleverna ombads att uppskatta hur mycket av sin fritid de tittar på skärmar såsom smartphone, dator, surfplatta eller tv uppgav 16 av eleverna att de tittar 4–6 timmar per dag framför skärmar. Åtta elever anger att de tittar fler än sex timmar per dag och 6 elever säger sig titta 2–3 timmar varje dag på skärmar.

7.1.1 Verktyg, artefakter och 'kulturella redskap'

Inom det sociokulturella perspektivet är en central tanke att människan lär utifrån det sammanhang och den tillvaro hon verkar i. Säljö menar att samhällets uppbyggnad med dess ständiga förändringar vad gäller bland annat teknologi och sociala förutsättningar påverkar människan och människans lärande. Samtidigt är *samspelet* mellan människan och den kontext i vilket hon befinner sig också någonting som i utmynnar i kunskapsutveckling, vilket i sin tur har effekter på hur, vad och på vilket sätt vi idag lär oss.⁸¹ De barn som idag går på högstadiet kan ses som produkter av den tid och det samhälle de är uppvuxna i och formade av och Säljö låter förstå att människan inte kan styra eller påverka vilken kunskap man tar till sig och utvecklar. Den teknologiska utvecklingen som skett under de senaste årtiondena har resulterat i nya redskap, verktyg eller 'artefakter' som människan idag använder för att förenkla tillvaron och utveckla ny kunskap. Då intellektuella och materiella redskap - artefakter utvecklas och samverkar genom kommunikation och samarbete kan man tala om 'kulturella' redskap.⁸²

Att de 'kulturella redskap' som utvecklats under den digitala revolutionen; skärmar och internet, har påverkat våra ungdomars levnadsstil och prioriteringar kan utifrån enkätsvaren bestyrkas. Våra ungdomar lär sig, kommunicerar, samverkar och utvecklar kunskap via olika skärmar och internet. Många av de arenor och sammanhang tidigare generationer av ungdomar verkade på, har idag blivit utbytta mot aktiviteter som kan ske på nätet och enlighet med det sociokulturella perspektivet är detta en mänsklig omedveten anpassning som på sikt utvecklas till ny kunskap.

7.2 Anser lärare och elever att det skett några förändringar i fiktionsläsandet under 2000-talet?

Den fråga som kan ge en fingervisning hur eleverna som ingick i undersökningen uppfattar sin läsning av fiktionstexter över tid, är frågan om eleverna läser mer nu än vad de gjorde tidigare. 26 elever svarar att de nu läser mindre än tidigare och fem elever säger sig nu läsa mer. Lärarnas frågor rörde i högre grad eventuella förändringar hos högstadielevens läsning av fiktionstexter och då förändringar över längre tid. Samtliga åtta lärare menade att högstadielevens läsförmåga har förändrats till det sämre under de senaste tio åren. Sju av de åtta lärarna menade även att det förelåg stora skillnader mellan flickor och pojkar gällande läsförmåga och attityd gentemot läsning. Dessa sju lärare anser att flickorna uppvisar en mer positiv attityd till läsning likväl som de besitter en bättre läsförmåga. Intressant är dock de kommentarer två av lärarna spontant skrivit under den aktuella frågan.

- *Nej, inte längre, förr mer ovilja bland pojkar, nu finns det hos båda könen, och goda läsare, bland båda!*
- *Ja, förr var det stor skillnad. Nu tycker jag att killarna är mer på G än tidigare.*

⁸¹ Roger, Säljö, *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*, Prisma, Stockholm, 2000 s.13–14

⁸² Ibis s.76

7.2.1 Minskad motivation, minskat läsande

Olga Dysthe poängterar i sin bok *Dialog, samspel och lärande* (2003) att man inom det sociokulturella perspektivet ser motivationen och viljan att lära som en förutsättning för att tillgodogöra sig kunskap. Elever måste se det meningsfulla i de uppgifter de ställs inför, då samhället, kamratgruppen eller läraren uppmuntrar eleverna ökar förutsättningarna för att eleven ska lyckas.⁸³ Att endast sju av de 31 eleverna betraktade läsning av fiktionstexter som något mer än enbart språkutvecklande kan vara en av anledningarna till den minskade läsningen. Syftet med fiktionsläsningen i ett skolsammanhang verkar inte nått fram till eleverna, trots att det i *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet* (2011) med tydlighet framgår att mötet med skönlitterära texter bland annat ska syfta till att utveckla den egna identiteten och sin omvärldsförståelse.⁸⁴

7.3 Vilka orsaker anger lärare och elever till de eventuella förändringarna?

Den orsak de flesta lärarna angav till de förändrade läsvanorna och attitydförändringarna som de upplever hos högstadieeleverna är digitaliseringen. Sex av lärarna nämner i sina kommentarer; film, serier, datorer, smartphones, Netflix och sociala medier som de faktorer som gör att elevernas intresse för fiktionstexter minskat och likaså läsningen av densamma. En lärare menar att högstadieeleverna idag väljer korta texter istället för böcker och två av lärarna uppger att elevernas läsuthållighet har minskat. Att dagens elever saknar läsande förebilder anger två av lärarna som en möjlig orsak till de minskade intresset och läsning beträffande fiktionstexter. En av elevenkätfrågorna behandlade just huruvida eleverna har läsande förebilder hemma, där 19 av eleverna uppgav att deras föräldrar brukar läsa och sju av eleverna inte visste om föräldrarna läste böcker, endast fem av eleverna menade att deras föräldrar inte läste böcker.

Utifrån elevernas svar på enkätfrågan gällande skärmtid, kan lärarnas argument styrkas i det att eleverna överlag spenderar mycket tid framför skärmar. Vilket torde kunna vara en anledning till att högstadieelevernas läsförmåga sjunkit. Drygt 80 % av eleverna säger sig tillbringa fler än 4 timmar per dag av sin fritid framför någon typ av skärm.

7.3.1 Mediering, appropriering och den proximala utvecklingszonen

Idéerna kring proximala utvecklingszonen bygger på att man under perioder är mottaglig och öppen för att ta till sig och utveckla ny kunskap kring till exempel kulturella redskap. Utan tvivel måste skärmar och internet betraktas som kulturella redskap i sammanhanget. Utvecklingen kan ske med hjälp av en förälder, kamrat eller lärare som kan stötta och vägleda till en förståelse. Då detta skett använder man inom det sociokulturella perspektivet begreppet appropriering, man har nu lärt sig hur det kulturella redskapet fungerar och kan därmed gå vidare och utveckla det lärande det kulturella redskapet erbjuder.⁸⁵ Det är troligt att de elever som idag går på högstadiet tidigt under sin utveckling blivit bekanta med skärmar av olika slag. Att de från låg ålder genom föräldrar, skola och kompisar uppfattat internet och de digitala verktygen, som något självklart och användbart. För dessa elever har medieringen av de digitala verktygen skett naturligt både i hemmen och skolan. Det vill säga eleverna har

⁸³ Olga, Dysthe, (red.), *Dialog, samspel och lärande*, Studentlitteratur, Lund, 2003 s.38–39

⁸⁴ *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*, Skolverket, Stockholm, 2011 s. 222

⁸⁵ Roger, Säljö ”Den lärande människan: teoretiska traditioner” i Lundgren, Ulf P., Säljö, Roger & Liberg, Caroline (red.), *Lärande, skola, bildning: [grundbok för lärare]*, 3., [rev. och uppdaterade] utg., Natur & kultur, Stockholm, 2014 s.297–309

tidigt sett skärmar och internet som en naturlig och betydande del av livet och de har lärt sig använda dessa för att förstå och verka i vår omvärld.

8 Diskussion

I detta avsnitt kommer genomförandet av undersökningen att diskuteras. Först diskuteras genomförandet utifrån den valda metoden och både fördelar och problem kommer att söka belysas utifrån undersökningens syfte. Resultatet kommer sedan att diskuteras i huvudsak utifrån de tre frågeställningarna:

- Är högstadieelevers intresse för fiktionstexter stort eller litet?
- Anser lärare och elever att det skett några förändringar i fiktionläsandet under 2000-talet?
- Vilka orsaker anger lärare och elever till de eventuella förändringarna?

Även resultatet utifrån undersökningens syfte kommer att diskuteras, samt att reflektera över resultatet i förhållande till undersökningens bakgrund samt tidigare forskning.

8.1 Metoddiskussion

Den metod som valdes som lämplig för att möta studiens syfte resulterade i en kvantitativ metod i form av strukturerade enkäter. Enkäterna bestod av frågor med mellan två och sju olika svarsalternativ, så när som på en av lärarnas frågor där man fick formulera sig fritt. Olika enkäter utformades för elev- respektive lärargruppen, där eleverna fick svara på frågor som rörde hur eleverna ser på sin egen läsning av och attityd mot fiktionstexter medan lärarnas frågor gällde elevernas läsning av och attityder gentemot läsning av fiktionstexter över en längre tid. Då de tre klasserna besvarade enkäten fanns jag på plats för att kunna svara på eventuella frågor.

Fördelen med strukturerade enkäter som metod är att ett resultat blir förhållandevis lätt att utläsa, samt att man i någon mån kan styra svaren så att de förhåller sig utifrån det undersökta fenomenet. Detta sågs som fördelaktigt med tanke på elevgruppens unga ålder. I några enskilda fall uppfattades elevernas svar på de olika frågorna som inkonsekventa, vilket kan förstås med hänsyn till elevernas unga ålder.

Urvalet av elevinformanter valdes slumpvis där helt enkelt klasserna 7a, 8b och 9c fick utgöra urvalet för undersökningen. Samtliga nio av den aktuella skolans svensklärare tillfrågades och åtta av dessa valde att delta i undersökningen.

Stor hänsyn har tagits kring de etiska riktlinjer och de fyra huvudkrav vetenskapsrådet har formulerat. Det gagnar för att undersökningens validitet och reliabilitet är hög. Dock bör nämnas att generaliserbarheten måste ses som tämligen låg då undersökningens resultat grundar sig på en enda skola och ett förhållandevis litet elev- och lärarunderlag. Det hade emellertid med tanke på tids- och omfångsaspekt inte varit möjligt att göra undersökningen i en vidare bemärkelse, samt att avsikten med studien varit att upptäcka eventuella tendenser beträffande högstadieelevers läsning av och attityd gentemot fiktionstexter.

8.2 Resultatdiskussion

8.2.1 Attityder till och läsning av fiktionstexter

Att dagens högstadieelevers intresse för fiktionstexter och läsning av detsamma måste betraktas som svalt framgång med tydlighet utifrån enkätsvaren. På frågan om eleverna tycker

om att läsa böcker svarar sex jakande, knappt hälften svarar att de tycker om att läsa ibland medans 12 av eleverna svarar nekande. Fördelningen av resultatet ser likartad ut på frågan om man brukar läsa på fritiden, med skillnaden att bara en minoritet av elever svarar jakande och majoriteten svarar nekande eller menar att de ibland läser på fritiden. Om man samtidigt beaktar svaren på frågan om hur många kapitelböcker eleverna själva läst på sin fritid, kan man dra slutsatsen att de elever som uppgett att de *ibland* tycker om att läsa och att de *ibland* läser på sin fritid, inte ofta läser fiktionstexter. Det resultat enkätsvaren pekar på stämmer väl överens med mina egna erfarenheter från de klassrum där jag vikarierat och gjort min praktik, samt min erfarenhet som mamma till två tonåringar. Jag har själv upplevt ett motstånd då det kommer till läsning av fiktionstexter hos både eleverna i klassrummet och mina egna barn, då jag försökt förmå dem att läsa.

Ur lärarnas enkätsvar kan man utläsa liknande tendenser som av elevsvaren. På frågan om hur lärarna uppfattar elevernas attityd och inställning då det gäller att läsa fiktionstexter i skolan säger sig bara en lärare uppfatta eleverna som positiva inför läsningen. En övervägande del av lärarna uppfattar en neutral attityd hos eleverna, två lärare uppger att elevernas attityd och inställning uppfattas som negativ. Om man likställer elevernas svarsalternativ 'ibland' med lärarnas svarsalternativ 'neutral', förefaller både lärarna och eleverna vara tämligen överens om att elevernas intresse för fiktionstexter och läsning är svalt. Sju av de åtta lärarna menar att flickor uppvisar både en mer positiv attityd beträffande fiktionstexter och läsning av densamma likväl som en bättre läsförståelse. Att flickor har en bättre läsförståelse visar även resultaten i de nationella proven i svenska där flickor når högre resultat än pojkarna.⁸⁶

På frågan om hur eleverna ser på syftet med läsningen av fiktionstexter i skolan svarar alla elever, så när som på tre stycken, att de tror att syftet är att utveckla det egna språket och sin läsning, bara sjättedel av eleverna tror att syftet är 'för att förstå min omvärld bättre'. Majoriteten av eleverna uppfattar således svenskan som ett färdighetsämne utifrån Malmgrens konstruktioner.⁸⁷ Samtidigt menar alla lärare utom en, att syftet med läsningen av fiktionstexter är uttalat för eleverna. Här lämnar eleverna och lärarna motsägelsefulla svar. Läroplanen i svenska är tydlig när det gäller svenskundervisning och vad arbetet med fiktionstexter i ska syfta till. Den beskrivning som *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011* (2011)⁸⁸ ger av svenskämnet ligger närmast den av Malmgrens konstruktioner som han kallar; svenska som ett erfarenhetspedagogiskt ämne. Man kan utgå från att lärarna känner till läroplanens innehåll, vilket svaren på frågan; vad lärarna utgår från när de väljer ut fiktionstexter till sina elever, vittnar om. Endast en lärare grundar sina val på bokens språkliga nivå och hos övriga sju lärare är det elevens egen erfarenhet och läsförmåga och eller bokens handling som ligger till grund för val av fiktionstext. En försiktig tolkning av hur eleverna uppfattar syftet med läsning av fiktionstexter skulle kunna vara att det på något plan missförstås eller inte nog tydligt formuleras av lärarna. Detta skulle kunna vara en orsak till det svaga intresset hos eleverna när det gäller läsning av fiktionstexter i skolan.

Rosenblatt, Molloy och Olin-Scheller lyfter samtliga vikten av igenkänning för att läsning av fiktionstexter ska uppfattas som engagerande. Om eleverna betraktar läsningen som en språkutvecklande övning kan man anta att läsningen tenderar att bli av efferent typ, det vill säga utan känslomässig inlevelse. Samtidigt menar Rosenblatt med flera att det är just den

⁸⁶ Pisa 2015: 15-åringars kunskaper i naturvetenskap, läsförståelse och matematik. Skolverket, Stockholm, 2015

⁸⁷ Lars-Göran, Malmgren, *Svenskundervisning i grundskolan*, 2., [aktualiserade] uppl., Studentlitteratur, Lund, 1996

⁸⁸ *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*, Skolverket, Stockholm, 2011 s.222

estetiska läsningen som främjar det känslomässiga engagemanget och som i sin tur som gagnar personlighetsutvecklingen och ökad omvärldsförståelse. En av enkätfrågorna berörde just detta, om eleverna brukar kunna leva sig in i handlingen när de läser en bok, till exempel att man blir känslomässigt berörd. Samma fråga ställdes angående film och serier (se tabellerna nedan).

Brukar du kunna leva dig in i handlingen när du läser en bok (t.ex. att du blir känslomässigt berörd)?

	Ja	Ibland	Nej
Pojkar	3	5	6
Flickor	5	8	4
Totalt	8	13	10

Brukar du kunna leva dig in i handlingen när du ser en film eller serie (t.ex. att du blir känslomässigt berörd)?

	Ja	Ibland	Nej
Pojkar	3	6	4
Flickor	11	6	0
Totalt	14	12	4

Det föreligger stora skillnader mellan hur känslomässigt engagerade eleverna anser sig kunna bli då det gäller fiktionstexter kontra film eller serier. Tio elever hävdar att det aldrig händer när de läser en fiktionstext, medan bara fyra menar att det aldrig händer när de ser en film eller serie. Digitaliseringen har fört med sig en stor och lättillgänglig arena av underhållning i form av filmer och serier, man kan tänka sig att den underhållning och avkoppling fiktionstexter tidigare gav nu har ersatts av andra 'textvärldar' såsom film och serier.

8.2.2 Är läsning av fiktionstexter satt på undantag?

Lena Kåreland (2012) menar att läsningen av fiktionstexter idag har tappat sin status och är av uppfattningen att läsningen av och intresset för fiktionstexter hos ungdomar minskar.⁸⁹

Kårelands uppfattning kan stärkas utifrån undersökningens enkätsvar. Från elevernas svar på om de läser på sin fritid, jämfört med Molloy (2002) och Olin-Schellers (2007) antal 'läsare' i sina undersökningar, kan man se att den procentuella andelen läsare har sjunkit.

Av de elvahögstadielärover Molloy följde på individnivå angav ca 20 % att de hade läsning av fiktionstexter som fritidsintresse.⁹⁰ I Olin-Scheller avhandling från 2006 där hon följde fyra gymnasieklasser är det förhållandevis en större andel elever, ca 30 %, som betraktar sig själva eller beskrivs som läsare, än i Molloy's studie. Det var övervägande flickor som ställde sig positiva till fiktionstexter och läsning av densamma i Olin-Schellers undersökning.⁹¹ Maria Wennström Wohare visar i sin artikel "En ogift mammas självmord i 1920-talets Frankrike: Samspelet mellan tolkning och självreflektion" (2015) på liknande resultat. Ålder, kön och läsvana spelar roll för vilken inställning och attityd eleverna har beträffande fiktionstexter och

⁸⁹ Lena, Kåreland, *Skönlitteratur för barn och unga: historik, genrer, termer, analyser*, 1. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2015 s.8

⁹⁰ Gunilla, Molloy, *Läraren, litteraturen, eleven: en studie om läsning av skönlitteratur på högstadiet*, Lärarhögsk., Stockholm, 2002 s. 102–306

⁹¹ Christina, Olin-Scheller, *Mellan Dante och Big Brother: en studie om gymnasieelevers textvärldar*, Estetisk-filosofiska fakulteten, Litteraturvetenskap, Karlstads universitet, Diss. Karlstad : Karlstads universitet, 2007, Karlstad, 2006 s. 49-93

läsning av densamma menar Wohare. Hon menar att flickor och äldre elever ter sig mer positiva till läsning av fiktionstexter än vad pojkar och yngre elever gör.⁹²

På frågan om huruvida man läser böcker på fritiden svarar endast tre elever, två pojkar och en flicka, jakande. 13 elever säger sig ibland läsa på fritiden och 14 elever svarar att de inte alls läser fiktionstexter på sin fritid. Det visar att cirka 10 % av de elever som ingick i undersökningen betraktar sig som läsare, vilket är en markant skillnad i jämförelse med Molloy och Olin-Schellers undersökningar. Den tidigare forskningen har också påvisat att flickor i högre grad läser på sin fritid, det stämmer inte heller överens med resultatet av de aktuella elevgrupperna i undersökningen då könsfördelningen var relativt jämn. På frågan där eleverna fick jämföra sin egen läsning idag, jämfört med tidigare, var det endast fem elever som sade sig läsa mer nu än tidigare. Min egen dotter som nu är 14-år slukade böcker fram till 10–11-års åldern och idag läser hon bara de fiktionstexter hon måste läsa i skolan.

Lärarnas fråga som berörde eventuella förändringar hos eleverna gällde huruvida elevernas läsförmåga förändrats under de senaste tio åren, samtliga åtta svarade jakande och att läsförmågan hos eleverna har försämrats. Lärarnas uppfattning kring den försämrade läsförmågan styrks om man granskar PISA:s undersökningar vad avser 16-åringars läsförmåga de senaste tio åren.⁹³ Däremot menade två av lärarna att de skillnader man tidigare tydligt kunde se gällande attityd och läsförståelse mellan pojkar och flickor har minskat. Dessa två lärare har spontant skrivit var sin kommentar under frågan, där man menar att även flickorna idag börjar uppvisa en ovilja beträffande läsning och fiktionstexter, samtidigt som man upplever att pojkarna är mer engagerade än tidigare.

8.2.3 Men varför läser ni inte?

Både lärarnas och elevernas enkätsvar vittnar om ett sjunkande intresse för fiktionstexter hos högstadiel elever, som en följd av den snabba och lättillgängliga underhållning som vårt digitaliserade samhälle erbjuder våra ungdomar idag.

Då Molloy gjorde sin studie 2002 fanns inte smartphones, streamingtjänster och sociala medier som finns idag. Det fanns dock elever som uppgav att de på fritiden ägnade sig åt att titta på tv, surfa på internet och spela dator- och tv-spel.⁹⁴ Samma intressen återfanns hos eleverna i Olin-Schellers undersökning från 2006, med skillnaden att film och serier nämndes mer frekvent som fritidssysselsättning.⁹⁵ Även denna undersökningens resultat pekar på att trenden med ett ökande tittande på film och serier har ökat markant och än håller i sig. Förra året hade enligt rapporten ”Barns tillgång till och användning av internet” (2016), 100 % av alla 12–15 åringar egen mobil och 97 % av 11–12 åringarna använde på daglig basis internet.⁹⁶

⁹² Maria, Wennerström Wohare, ”En ogift mammas självmord i 1920-talets Frankrike: Samspelet mellan tolkning och självreflektion” (2015) i Torsten Pettersson (red.) *Litteraturen på undantag?: unga vuxnas fiktionläsning i dagens Sverige*. Makadam, Göteborg, 2015

⁹³ *Pisa 2015: 15-åringars kunskaper i naturvetenskap, läsförståelse och matematik*. Skolverket, Stockholm, 2015

⁹⁴ Gunilla, Molloy, *Läraren, litteraturen, eleven: en studie om läsning av skönlitteratur på högstadiet*, Lärarhögsk., Stockholm, 2002 s. 102–306

⁹⁵ Christina, Olin-Scheller, *Mellan Dante och Big Brother: en studie om gymnasieelevers textvärldar*, Estetisk-filosofiska fakulteten, Litteraturvetenskap, Karlstads universitet, Diss. Karlstad : Karlstads universitet, 2007, Karlstad, 2006 s.49-93

⁹⁶ ”Barns tillgång till och användning av internet” i *Svenskarna och internet (SOI)*, Internetstiftelsen i Sverige, Stockholm, 2016

Av de 31 elever som besvarade enkäten svarade cirka hälften att de tittar på film eller serier varje dag, en tredjedel svarade att de tittar några gånger per vecka och endast fem elever sa att de tittar mer sällan. Samtidigt uppger drygt hälften av eleverna att de tittar på skärmar mellan 4–6 timmar per dag och nästan en tredjedel av elever uppger att de tittar mer än sex timmar per dag på skärmar vilket visar att drygt 80% av elevinformanterna tittade, som minst, en halv arbetsdag på skärmar. Man kan med försiktighet anta att den andel högstadiel elever som tidigare läste böcker på sin fritid för att koppla av och underhållas en stund, idag istället tittar på bland annat film och serier framför en skärm. En stor andel av eleverna säger sig dessutom ha lättare för att bli känslomässigt berörd när de ser film kontra läser en bok.

Nästan samtliga lärare i undersökningen nämner digitaliseringen och den tillgång av underhållning som finns via internet idag som huvudorsaken till högstadiel elevernas minskande intresse för läsning av fiktionstexter, med en dalande läsförståelse som följd. Då eleverna inte har etablerat en läsvana orkar de inte läsa längre textstycken och tar sig inte tid, eller helt enkelt saknar förmåga, att förstå innehållet. Detta är något jag själv upplevt flertalet gånger då jag undervisat i både svenska och SO. Eleverna stönar och suckar och kommenterar likt: - Men åhhh, det är ju hur mycket som helst att läsa, - Jag pallar inte att läsa så långt, - Jag förstår inte när det är så mycket text, är inte ovanligt förekommande. Min son som nu är 16 år förbereder sig ofta inför prov genom att söka filmklipp på nätet rörande det aktuella ämnesområdet för att tillgodogöra sig den kunskap han behöver, utan att behöva läsa.

Då Lena Kåreland söker förklara det minskande intresset för fiktionstexter och läsningen av densamma bland våra ungdomar, nämner hon den minskade högläsningen i hemmen som en möjlig anledning.⁹⁷ Två av lärarna menar att eleverna idag saknar läsande förebilder och uppger det som en av orsakerna till det bristande intresset. Här visar elevernas enkätsvar på motsatsen. En tydlig majoritet av eleverna har svarat att deras föräldrar läste för dem när de var små, endast två svarade nej på frågan och fyra av eleverna visste inte. Samtidigt svarar 19 av eleverna att deras föräldrar läser böcker. Av de 31 elevinformanterna hade majoriteten läsande förebilder och de hade blivit lästa för som barn, trots det uppgav endast knappa 10 % att de läser böcker på sin fritid.

Det finns förmodligen ett flertal orsaker till att ungdomarna läser mindre idag än tidigare, läsande förebilder och högläsning när barnen är små spelar troligen viss roll, även om det inte påvisades i denna undersökning. Däremot kan man med säkerhet säga att digitaliseringen har spelat roll för hur både barn och vuxna prioriterar sin fritid i ett samhälle där vi idag sköter mycket av våra vardagliga bestyr genom en 'klick' på en skärm.

9 Slutsatser

Av den grupp elever och lärare som ingick i undersökningen kan man konstatera att den aktuella gruppens intresse för fiktionstexter och läsning av densamma är lågt. Få elever läser fiktionstexter på sin fritid och läsning sker överlag med en känsla av tvång. Den skillnad som noteras mellan pojkar och flickors läsvanor och attityder är liten.

I jämförelse med tidigare forskning kan man utifrån undersökningens informanter se tendenser att intresset för och läsningen av fiktionstexter minskar. Lärarna menar att det är

⁹⁷ Lena, Kåreland, *Skönlitteratur för barn och unga: historik, genrer, termer, analyser*, 1. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2015 s.9

skillnad på dagens högstadieelever jämfört med för tio år sedan, både vad gäller läsförståelse och attityder gentemot och läsning av fiktionstexter. Elevernas läsförståelse har blivit sämre och eleverna uppvisar idag en mer negativ inställning då det gäller läsning av fiktionstexter i skolsammanhang. Lärarna, med undantag av en lärare, menar att flickorna är något mer positivt inställda, samt att de uppvisar en högre läsförståelse.

Av svaren från både lärare och elever kan man utan tvivel konstatera att digitaliseringen är den största anledningen till den minskade läsningen hos våra ungdomar. De som tidigare läste böcker för att underhållas och koppla av, kopplar istället upp sig på internet och tittar på film eller serier eller umgås på sociala medier. För ett fåtal av eleverna är läsintresset ändå stort. Varken läsande förebilder eller det att man blivit läst för som barn, verkar ha haft någon betydande roll för huruvida ett läsintresse etablerats.

Källförteckning

Balksjö, Jessica, ”Årets julklapp blir surfplattan” *Aftonbladet* den 10 november 2010

”Barns tillgång till och användning av internet” i *Svenskarna och internet (SOI)*, Internetstiftelsen i Sverige, Stockholm, 2016

Björkdahl Ordell, Susanne & Dimenäs, Jörgen, *Lära till lärare: att utveckla läraryrket - vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*, 1. uppl., Liber, Stockholm, 2007

Dysthe, Olga (red.), *Dialog, samspel och lärande*, Studentlitteratur, Lund, 2003

Fredriksson, Jessica, *Måste fiktionsläsning på högstadiet vara tråkig? Högstadielevs attityder till fiktionsläsning i skolan*. Högskolan Dalarna, Falun Examensarbete 1, 2017

Henrekson, Magnus, *Svenska skolresultat rasar: vad vet vi?*, Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA), Stockholm, 2016

Kåreland, Lena, *Skönlitteratur för barn och unga: historik, genrer, termer, analyser*, 1. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2015

Leonardz, Jenny, ”Unga läser mindre – i böcker” *Svenska Dagbladet* den 9 juli 2012

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, Skolverket, Stockholm, 2011

Malmgren, Lars-Göran, *Svenskundervisning i grundskolan*, 2., [aktualiserade] uppl., Studentlitteratur, Lund, 1996

Nordberg, Olle, ”Endast avkoppling från uppkoppling? Svenska tonåringars attityder till fiktionslitteratur” i Torsten Pettersson *Litteraturen på undantag?: ungas vuxnas fiktionsläsning i dagens Sverige*, Makadam, Göteborg, 2015 s.181-205

Olin-Scheller, Christina, *Mellan Dante och Big Brother: en studie om gymnasieelevers textvärldar*. Diss. Karlstads universitet, Karlstad, 2007

Pisa 2015: 15-åringars kunskaper i naturvetenskap, läsförståelse och matematik. Skolverket, Stockholm, 2015

Provresultat i grundskolan läsåret 2015/2016, Skolverket, Stockholm, 2016

Rosenblatt, Louise M., *Litteraturläsning som utforskning och upptäcktsresa*, Studentlitteratur, Lund, 2002

Skans Nilsson, Kersti, ”Internetgenerationens syn på fiktionsläsning Samtal mellan unga vuxna i fokusgrupper” i Torsten Pettersson (red.) *Litteraturen på undantag?: unga vuxnas fiktionsläsning i dagens Sverige*. Makadam, Göteborg, 2015 s.245–259

Säljö, Roger, ”Den lärande människan: teoretiska traditioner” i Lundgren, Ulf P., Säljö, Roger & Liberg, Caroline (red.), *Lärande, skola, bildning: [grundbok för lärare]*, 3., [rev. och uppdaterade] utg., Natur & kultur, Stockholm, 2014 s.297–309

Säljö, Roger, *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*, Prisma, Stockholm, 2000

Trost, Jan, *Enkätboken*, 4., uppdaterade och utök. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2012

Wennerström Wohare, Maria, "Begär eller uppror? Attityder till läsning inom tre gymnasiegrupper" i Torsten Pettersson (red.) *Litteraturen på undantag?: unga vuxnas fiktionsläsning i dagens Sverige*. Makadam, Göteborg, 2015 s.209–243

Wennerström Wohare, Maria, "En ogift mammas självmord i 1920-talets Frankrike: Samspelet mellan tolkning och självreflektion" (2015) i Torsten Pettersson (red.) *Litteraturen på undantag?: unga vuxnas fiktionsläsning i dagens Sverige*. Makadam, Göteborg, 2015 s.121–152

Bilaga 1(1)

Elevenkäter

Jag är en:

Pojkar	14
Flickor	17
Totalt	31

Jag går i årskurs:

	Årskurs 7	Årskurs 8	Årskurs 9
Pojkar	4	2	8
Flickor	8	4	5
Totalt	12	6	13

Tycker du om att läsa böcker?

	Ja	Ibland	Nej
Pojkar	3	4	7
Flickor	3	9	5
Totalt	6	13	12

Brukar du läsa böcker på fritiden?

	Ja	Ibland	Nej
Pojkar	2	5	6
Flickor	1	8	8
Totalt	3	13	15

Brukar någon av dina föräldrar läsa böcker?

	Ja	Vet inte	Nej
Pojkar	10	4	0
Flickor	9	3	5
Totalt	19	7	5

Läste dina föräldrar högt för dig när du var mindre?

	Ja	Vet inte	Nej
Pojkar	12	2	0
Flickor	13	2	2
Totalt	25	4	2

Hur många kapitelböcker har du läst själv på fritiden?

	Ingen	1-3	3-5	5-10	10-15	Fler än 15
Pojkar	1	6	0	4	0	3
Flickor	1	7	1	3	2	3
Totalt	2	13	1	7	2	6

Läser du mer nu än du gjorde tidigare?

	Ja, läser mer nu	Nej, läser inte mer nu
Pojkar	2	12
Flickor	3	14
Totalt	5	26

Bilaga 1(2)

Vilket är det viktigaste när du läser en bok? Att boken:

	Är lättläst	Har bra handling	Gör att jag känner igen mig i boken
Pojkar	1	9	5
Flickor	1	15	7
Totalt	2	24	12

Varför läser du en bok? För att:

	Jag gillar att läsa	Jag måste	Det är bra för mig
Pojkar	6	8	2
Flickor	5	7	7
Totalt	11	15	9

Brukar du kunna leva dig in i handlingen när du läser en bok (t.ex. att du blir känslomässigt berörd)?

	Ja	Ibland	Nej
Pojkar	3	5	6
Flickor	5	8	4
Totalt	8	13	10

Tycker du att du är en duktig läsare?

	Ja	Varken eller	Nej
Pojkar	5	7	2
Flickor	13	6	3
Totalt	18	13	5

Tycker du att det är viktigt att vara en duktig läsare?

	Ja	Nej	Kanske	Vet inte
Pojkar	4	5	5	0
Flickor	6	1	9	2
Totalt	10	6	14	2

Tycker du om att läsa böcker i skolan?

	Ja	Nja	Nej
Pojkar	2	10	2
Flickor	2	9	5
Totalt	4	20	7

Är det du eller läraren som oftast väljer vilka böcker som du ska läsa i skolan?

	Jag	Läraren	Jag och läraren tillsammans
Pojkar	5	9	0
Flickor	9	5	3
Totalt	14	14	3

Bilaga 1(3)

Varför läser ni böcker i skolan tror du? För att:

	Bli bättre på svenska	Bli en duktig läsare	Förstå min omvärld bättre
Pojkar	8	8	2
Flickor	6	8	5
Totalt	14	16	7

Hur ofta tittar du på serier eller film?

	Varje dag	Några gånger per vecka	Några gånger per månad	Mer sällan
Pojkar	7	4	2	1
Flickor	8	7	2	0
Totalt	15	11	4	1

Brukar du kunna leva dig in i handlingen när du ser en film eller serie (t.ex. att du blir känslomässigt berörd)?

	Ja	Ibland	Nej
Pojkar	3	6	4
Flickor	11	6	0
Totalt	14	12	4

Vad gör du på fritiden?

	Umgås med kompisar	Sportaktiviteter	Läser böcker	Kollar film/serier	Spelar data-/tvspel
Pojkar	7	10	2	6	7
Flickor	12	8	1	10	0
Totalt	19	18	3	16	7

Ungefär hur många timmar av din fritid tittar du på skärmar (smartphone, dator, surfplatta, tv)?

	1 timma/dag	2–3 timmar/dag	4–6 timmar/dag	Fler än 6 timmar/dag
Pojkar	0	5	6	3
Flickor	0	1	10	5
Totalt	0	6	17	8

Bilaga 2(1)

Lärarenkäter

Hur många år har du arbetat som lärare?

0-5 År	5-10 År	10-15 År	15-20 År	Fler än 20 år
1		2	1	4

Vilken ämneskombination ligger närmast din egen?

SVENSKA / SO	SVENSKA/ENGELSKA/SVA/ANNAT SPRÅK
5	3

Vad utgår du främst från när du väljer skönlitterära böcker som ska läsas i sin helhet av elever?

Eleven själv (läsförmåga/erfarenheter o.s.v.)	Bokens handling	Bokens språkliga nivå
4	3	1

Har du läst böckerna du väljer ut till eleverna?

Ja	Ibland	Nej
7	1	

Hur uppfattar du elevernas attityd och inställning till läsning av skönlitteratur i skolan?

Positiv	Neutral	Negativ
1	5	2

Får eleverna veta i vilket syfte en skönlitterär bok ska läsas i skolan, är det uttalat?

Ja	Ibland	Nej
7	1	

Vilken typ av läsning anser du att eleverna i huvudsak tillämpar?

Efferent	Efferent och estetisk	Estetisk
3	5	

Brukar du uppmuntra eleverna till en mer estetisk och affektiv läsning?

Ja	Nej
7	1

Anser du att elevernas läsförmåga generellt har förändrats jämfört med för tio år sedan?

Ja	Har ingen uppfattning	Nej
8	0	0

Om ja, hur har den förändrats?

Till det bättre	Till det sämre
0	8

Bilaga 2(2)

Vad tror du att förändringen beror på?

- Läser andra typer av texter på nätet. Få elever läser idag böcker på högstadiet, de ser på Netflix- även de duktiga eleverna.
- Mycket mer tillgängliga media lockar, exv. datorer, mobiler osv.
- Eleverna läser mindre böcker, Den text de läser är i ett annat format- korta texter, bloggar. Ser mer filmklipp.
- De läser inte på samma sätt. Ser mer film och läser på dator/Ipad. Inga läsande förbilder i hemmet.
- Det datoriserade samhället, sociala medier.
- De läser mindre. Dator och platta har tagit över bokens roll. Inga förebilder.
- De läser mindre texter, tar sig ej tid att förstå vad de läser. Läser oftast kortare texter, uthålligheten har minskat.
- Eleverna läser mindre, de läser färre texter vilket medför att de ej förstår det de läser. De orkar inte läsa, uthålligheten minskar.

Uppfattar du skillnader vad gäller läsförmåga och attityder till läsning mellan pojkar och flickor?

Ja	Nej
7	1

- Nej, inte längre, förr mer ovilja bland pojkar, nu finns det hos båda könen, och goda läsare, bland båda!
- Ja, förr var det stor skillnad. Nu tycker jag att killarna är mer på G än tidigare.

Om ja, vilka uppvisar en bättre läsförmåga enligt dig som svensklärare?

Flickor	Pojkar
7	0

Om ja, vilka uppvisar en mer positiv attityd till läsning enligt dig som svensklärare?

Flickor	Pojkar
7	0